

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

24 de Parricidio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

- 13 In Flandria non est confiscatio bonorum, nisi in grauissimis quinque criminibus: inter quae annumeratur sui ipsius parricidium, cum crimine laesae maiestatis, haeresi, seditione, fuga ex acie in Turcas, *Butelerius in Summa rurali*, prodicione patroni ligii. Supra modum certe crudeles si videntur, qui sibi non parcunt, aut mortem sibi parant contra naturalem viuendi desiderium, & studium commune etiam brutis, qui omni nixu & impetu eam propulsare conantur. Et natura homines omnes *Philosophus* genuit ut etiam capularibus senibus, quibus viuere mors est, quique saepe ob grauiorem aetatem mortem optant, cum necessitas moriendi vrget summo opere durum sit lucem hanc relinquere, ut ex *Aesopico apologo* senis constat, qui cum tadio vitae & laborum, mortem venisse inuocatam vidisset, rogabat, ne sibi vim faceret, sed potius ad lignorum onus refumendum adiutaret. *Ceterum*, cum iam probatum fuerit, non licere sibi mortem inferre, impune etiam non ferret, qui volenti occidere sese opem tulit, vel volentem & postulantem occidit. Et ita David iuste iussit necari Amalechitem, qui volentem Saulem adhuc spirantem interemit, 2. *Reg. c. 1.* Impiaque & abominanda est lex Sardoae, ut filii patres sentio confectos sustibus caederent, & interemptos sepelirent: absurdum arbitantes, si delirus senex ulterius viueret, *Alia, de hac lege, lib. 4. var. hist. c. 1.*

De quibusdam speciebus aliis homicidiorum. Cap. 23.

- 1 Vita & mors hominis anima, & corporis qua.
- 2 Homicidium directum, vel per indirectum quando committitur.
- 3 Anima mors qua. Et iuramentum deferens ei, quem scit peieraturum, suam & illius occidere videtur animam: ut & qui proximo detrahit, & eum odio habet.

Quia vita non tantum corporis, sed etiam, ea quae praecipua, anima est, quae immortalis, & qua corpus viuificatur: ita alia mors corporis, nempe separatio animae, ab eo: alia mors animae, non quod anima, quod ad suam essentiam pertinet, intereat, cum ea sit immortalis: sed quia gratia Dei, quae vera est vita, quae ad actiones veras anima viuificatur, priuatur. Ut proprio libro de immortalitate animae, in primo, de cernis. *Sic* & homicidium corporis, vel directum, vel per indirectum fit: directum, quando caede, vel violenter alio modo, quis alii, vel sibi ipsi mortem infert. Per obliquum autem necat quis alium, quando occasiones moriendi dat, vel ea quae ad vitam necessitatem pertinent, subtrahit, vel admittit: ut necare videtur is, qui alimenta denegat, *l. necare, de lib. agnos. in P.* Et reus homicidii is, qui cum pœllit, fame morientibus & egenis non subuenit, *c. pascere, 80 dist. ca. decima, 16. q. 1.* Qui res episcopi, vel ecclesiae rapit, homicida iudeo cœletur, *c. qui Christi, & c. qui abstulerit, 12. q. 2.* Quia bona ecclesiae, bona sunt pauperum, *c. aurum habet ecclesia, 12. q. 2.* & famem patientium. Differentia homicidii huius in summa plures: nam animus, causa, occasio, consilium, culpa, necessitas, casus, personae, ministerium, officium, variant, *c. cum homo ab homine, 23. q. 5.* Inter & homicidia animae, censetur negare poenitentiam morienti, *ca. cognouimus, 16. q. 6.* ad peierandum scienter aliquem compellere: atque qui defert iuramentum, suam animam occidit, & eius quem scit peieraturum pariter, *c. ille, 22. q. 5.* qui alii detrahit qui alium occidit, suae animae homicida iudicatur, *c. homicidiorum, de poenit. dist. 1.* qui odit fratrem suum, homicida est, *l. D. Ioan. epist. c. 3.* Poena huius homicidii: Omnis homicida non habet vitam in se manentem, *D. Ioan. 1. epist. c. 3.*

De parricidio. Cap. 24.

Lib. 4. P. tit. 9. Lib. 9. C. tit. 17. Lib. 5. Decret. tit. 10.

- 1 Parricidium triplici lege punitur.
- 2 Pompeia lex de parricidio, quae & eius poena. & 3.
- 3 Capitis poena quae & quomodo differat a capitali.
- 4 Parricidarum, more maiorum, poena, culeus, & c. Et 7. 8. 9. 10. & 11.
- 5 Matriscida. Et 17.
- 6 Patri inferre iniuriam, habet delictum simile offensionis Dei, secundum quod, grauius, quam in alios eo, & 28.
- 11 Parentes diligere, natura lex: conseruare, necare, & necantes diligere.
- 13 Filius legitimus secundum Persas nunquam occidit patrem.
- 14 Parricida poena secundum legem Platonis.
- 15 Parricidium in brutis natura ratione punit.
- 16 Parricida lege Graeca coburendus, igne & aqua interdicens. & 18.

- 19 Parentes occidere, etiam in fide de causa furor, & manes commouet. & 20.
- 21 Parricidis poenam locum habeat, si quis filios, aut descendentes occiderit.
- 22 Parricidium amor naturalis, & brutorum etiam.
- 23 Parricidii Solon cum nullas leges constituerit. eo.
- 24 Parricidarum in foro penitenti poena. & 24.
- 25 Parricidia excusantur aliquando quoad poenam, ut furor & alio modo. & 28.
- 26 Cum nouerca adulterantem filium pater occidens mitius punitur. & 26.
- 27 Iudicia ambigua, in quibus indices non habuerunt quid dicerent. & 28.
- 28 Parricidium parricidio non vindicandum, eod.
- 29 Derbices, & Massagetae seipos deuorabant.
- 30 Parricidarum poena ex legibus Hispaniae, Mediolanensi, & Gallicis.

Alia species homicidii, sed quod seuerius puniatur, parricidium est: quod tripliciter, ut apparebit ex personatum, & proximitatis distinctione, punitur. Cornelia de fidei, quae & hoc habebat caput de parricidiis, *l. fin. ad leg. Corn. de fidei, lib. 9. C. Theod. tit. 19.* Pompeia de parricidiis, & more maiorum. *Illud Romuli proprium*, inquit Plutarchus in vita Romuli, quod in nullam poenam parricide definit: homicidium omne, parricidium nuncupari voluit: quod hoc impium ac nefarium, illud autem impossibile duceret. *Neg. qui quam Roma annis sexcentis post, tale scelus perpetravit, sed post Hannibalis bellum, Lucius Ostius fertur patrem occidisse.* *¶* Ut & parricidas plecti lex Pompeia, *Marcell. l. 1. Martia. l. 3. & 4. ad leg. Pomp. de parricid.* qui patrem, matrem, auum, auiam, nepotem, neptem, fratrem, sororem, patrualem, matrem, patruum, auunculum, amitam, materteram, consobrinum, consobrinam, vxorem, vitrum, generum, secerum, vitricum, priuigium, priuigium, patronum, patronam occiderit: cuius uero dolo malo id factum erit, quive emerit venenum, ut patri daret, legis tamen Corneliae de fidei poenam imponi tradit Marcellus, *l. hoc tit. ¶* Et & Scæuola quoque: cum fratrem, qui cognouerat tantum fratrem esse venenum ut porrigeret patri, nec indicauerat, telegatam esse, & medicum supplicio affectum fuisse restatur, *Sen. l. 2. eod. in scitum tamen fuisse parricidii exitimandum est, alioquin etiam pati poena cum parricida conficiis puniendus est, ¶* *l. parricid. utrum, 6. & l. si sciens, 7. eod.* Modestinus autem in *l. poena parricidii, 9. ad legem Pomp. de parricid.* distinguit, in poenam imponendam inter has personas: nam eos, qui patrem aut matrem, auum aut auiam occiderint, in ore maiorum poena seueriori puniendos tradit: qui autem parricidium in alias personas admiserint, capitis poena, aut vltimo supplicio. *¶* Capitis poenam arbitrantur aliqui, *¶* *Accursus in d. l. poena*, per quam ciuitatem amittat parricida, qualem deportationem in insulam, qua Martianus scribit Adrianum affecte patrem quandam, qui filium necauerat adulterantem cum nouerca: quod patria potestas non debeat in atrocitate, sed in pietate consistere. Probo quoque: hic capitis poenam mortem non habere, quamuis capitalis poena mortem habeat: & relegatio ad tempus, vel in perpetuum, vel in insulam, non habeat capitis periculum, ut ait Callistratus *l. capitalium, de poen. P.* Suadet autem hic capitis poenam non esse mortem, quia Modestinus ait *d. l. poena parricidii, ad leg. Pomp. de parricid.* poenam esse capitis, aut vltimum supplicium: & capitis in iure minor, ad deportationem pertineat, *¶* *de cap. dim. in apud Iustin. l. fin. eod. tit. l. P.* *¶* Verum postquam dixit Modestinus, ex more maiorum adhuc plecti seueriori poenam, quam fidei poenam, qui parentes ascendentes occiderint, poenam explicat maiorum, *l. poena parricidii*, ut parricida virgis sanguineis verberatus, culeo infatur cum cane, gallo galliuaeco, & vipera, deinde in mare profundum culeus iactetur, si mare proximum sit, alioquin bestis subiciatur, secundum Adriani constitutionem, quam probauerunt Constantinus, *l. 1. de his qui parent. vel lib. occiderunt, C. l. vnic. de parricid. lib. 9. C. Theod. tit. 15.* & Iustinianus consules, in *l. alia, de public. iudic. apud Iustinianum.* Meminit Cicero pro Roscio Amerino, *¶* *ad Herennium. ca. 5.* explicat Caelius Rhodiginus *lib. 11. cap. 21.* & Theophilus *lib. 4. Iust. in iur. ciuil. tit. 18. §. est lex Pompeia.* Et nos in nostris optimi Iuriconsulti praeludii *lib. 2. ca. 40.* honorem debitum parentibus, ex quo grauius hoc sit scelus, tractamus. Alludit ad hanc poenam Iuuen. *Sat. 31.* referens insigniora crimina,

Conser, inquit, & artifices, mercatoremque, veneni,

Et de.

Et de ducendum corio bonis in mare, cum quo clauditur aduersis innoxia simia fati.

¶ Et ubi Id. Sat. 8.

Libera si dentur populo suffragia, quis tam perditus, ut dubios Senecam preferre Neroni, Cuius supplicii non debuit una parari Simia, nec serpens vnus, nec culeus vnus? Par Agamemnonde crimen, sed causa facit rem Dissimilem, &c.

Nero quippe, matrem suam Agrippinam occidere primum dolit tentauit, vt eam naui impostam submergeret: verum re non succedente, Aniceto occidi iussit, quod factum est, vt ait Xiphilius ex Dione in Nerone, caussatus mortem, quod ea infidelia ei fuisset, & quod eius opera multa facinora fecisset. Quod tamen cum effecisset, semper lecto territus desliebat, & putabat perpetuo sibi bellum imminere: vnde saepe loca mutabat. Quare & male audiuit, & publice in suis status inuenit suspensum culeum: vt ex eo significaretur Neronem in culeum conici oportere. Item tabulam cum puero in foro, in qua erat scriptum, Νέωρ, Ορέσνης, Αλλοδαύων μήσηντόροι, id est, Nero, Orestes, Alcmans mariticide. Admonet autem nos Suetonius, culei pœnam non nisi cõfessis parricidii infligi, de Augusto cap. 33. sic scribens, Dixit ius, non dultigentia modo summa, sed & lenitate: siquidem manifesti parricidii reum, ne culeo infunderetur, quod non nisi confessi afficiebantur hac pœna, si fertur interrogasse: certe patrem suum non occidisti? Et inter exempla summe indulgentiæ Antonini Pii Iulius Capitolinus in Antonio Pio, illud adfert, quod parricidiam in insulam desertam posuit, quia nature legibus illi viuere non licebat. Innuir & Valerius Maximus lib. 1. cap. 1. dum de Tullii duumviri supplicio agit, hanc pœnam culei, huic delicto parricidii imponi, exemplo eius qui Deum violasset. Scribit enim, Tarquinium regem M. Tullium duumvirem iussisse abici in mare infutum culeo, quod librum secreta ciuiliū sacrorum continentem, Petronio Sabino describendum dedisset. Idque supplicii genus multo post parricidis lege irrogatum esse iustissime quidem, quia, inquit pari vindicta parentum, ac Dei violatio expranda sit. Tradit Callistratus in capitalium, 28. §. omnia, de pœn. P. omnia admilla in patrem, vt & in patronum, similesque coniunctas personas, grauius vindicanda, quam in extraneos. Et atrociorē iniuriam existimā Vlpianus, l. prator edixit, 7. §. final. de iniur. P. cum patri patronove fit. Et sola maledictio patris, iure diuino morte digna censetur, & non satis, §. ceterum, 8. 6. Exod. 21. Lapidandus & filius contumax & proteruus in patrem, lege diuina, Deuterom. 21. multo magis parricida. Pœnam pœnam debent rebellibus filiis, & blasphemis, scribit Cyrellus Alexandrinus in D. Jo. lib. 12. c. 34.

¶ De f. simia, & vipera, vel gallinaceo, non meminit Valerius Maximus lib. 1. cap. 1. quorum tamen inclusio non caret symbolo parricidii, vt culeus: nam quod bubulo corio includatur, vt docuit Constantinus, l. 1. de his qui parentem occider. C. hoc significat, indignos esse terra, cœlove, alisque elementis parricidas, & quod fluctibus acti, neque terram tangant, nec certo loco consistant. Quo pertinet & fictio illa Platonis in Phædo, qua tradit post vitæ excessum, parentum violatores per Pyriphlegetonem fluiuium inferorum & tartari, agitari per annum, & postea deiici in paludem Acherusiam, vbi clamant vocantque eos, quos vel necauerint, vel iniuriis affecerint: suppliciterque rogant ac deprecantur, vt eos permittant progredi per paludem: quod si non obtineant, referuntur rursus in tartarum, atque deinceps rursus in flumina, nec quiescunt a iactatione, donec veniam impetrant. Hæc persequitur Cicero, pro Cluentio, & exclamat: o singularem sapientiam, maiorum scilicet, in hac pœna, nonne videntur hunc hominem eorum natura sustulisse, cui repente solem, cœlum, aquam, terramque ademerunt, ut qui eum necasset, vnde natus esset, careret iis rebus omnibus, ex quibus omnia nata esse dicuntur. Plura & de fluctuatione in Oratore perfecto: cuius causa est corium, quod inflatum non absorberetur, sed supernat, vt fidem faciunt vites. Alcogestii, de quibus in libello, de rebus bellicis, qui inferuntur post notitiam utriusq; Imper. vide & Veget. quibus tranantur flumina, insuntur quoque, neque nudi in flumen, vel mare proiciuntur, tanquam qui nulla expiatione capaces sint. Aqua namq; vt supra dicebamus, expiari crimina putant: hi autem & illa priuabuntur, ne eam simul & polluerent. ¶ Simiam f. autem, arbitror demonstrare parricidas formam quidem habere hominum: re ipsa hominis nomine indignos, bruta & effera potius animantia, nihil hominis præter formam, vt simia, Plin. lib. 11. cap.

44. Et lib. 8. cap. 54. Aristot. lib. 2. de histor. animal. cap. 8. habentes, quibus præcipua tamen est foetuum affectio, vt ait Plinius ubi supra, & Horus Apollo de liter. Hierog. superantque in eo parricidas. ¶ Vipera f. significat delictum ipsum, vipera quippe foemina, teste Plinio lib. 10. cap. 62. Aliano lib. 1. de histor. animal. cap. 24. & Aristotele lib. 4. §. de histor. animal. lib. 34. marem sub finem coltus capite obruncat: illam autem prægrauantem catuli excedunt, & exeuntes perumpunt latera, occisa parente. Scio tamen quandam id falsum existimasse, sed credo maioribus, potissimum Aristoteli, qui animalium naturas sumtibus regis accuratissime perquisiuit. ¶ De f. gallinaceo, puto eo symbolum significari superbia: is enim valde superbus est, & leonibus etiam terretis, si credamus Plinio lib. 10. cap. 21. Sed & ingratiudinis in parentem signum fuisse perhibent: de terra enim loquens Lucretius 2. de rer. nat. sic scribit,

Gallos attribuunt, scilicet terræ, quia numen qui violatis Matris, & ingrati genitoribus inueniunt sunt, Significare volunt, indignos esse putandos, Vnam progeniem qui in oras luminis edant.

Canem symbolum etiam dicimus præbere ingratiudinis: quia peior sit cane reus. Amant enim canes benefactorum domos, vt scribit epistola vltima Anacharitis ad Cræsum: vel canis additur, quod etiam canis sit symbolum inuidi impudentisque maledici, quemadmodum apud Homerum ab Achille Agamemnon incessit, vt κύνες ἴμαρται ἔχοντες, quod canis effect oculis, canis enim natura est, vt eum nihil pudeat. Impudentiores, oculum habere caninum, dixit & Iulius Pollux. Plautus in Menæchia Hecubam canem dictam ex eo dicit, quod in quoscumq; intueretur, contumaciatrix & maledica esset. Solent & canes si videant alium laceffitum & fugientem vel verberatum, insurgere in eundem contra quam faciant porci. Et proinde inhumanis & crudelibus hominibus dant symbolum, vnde & Catullus:

Ruborem ferreo canis exprimamus ore. Et Horatius Epod. Ode 6. in maledicum vocat eum canem, Quid immerentis hospites vexas canis: Ignauus aduersus lupos.

¶ Scribit f. Florus lib. 68. epist. L. i. P. Malleolum occisa matre, pium culeo infutum, in mare præcipitatum, tempore Marit.

¶ Primam f. naturæ legem Valerius Maximus lib. 5. cap. 4. diligere parentes esse ait. Et Demofthenes con. Aristogiton. contra naturæ legem esse, etiam diligere eos, qui iuste parentes necarunt: multo magis occidere. Sic enim ait, εἰ τὸν τῆς φύσεως θεοῦ νόμον ὅς τε ἀνδράποισι καὶ θηρίοις εἶναι, ὁ αὐτὸς ἄριστον ἀείκειν τὸν γονεῖς, καὶ νόμος ἐστὶ, τὸς εὐνοῦς ἀπολλέειν, id est, Si legem naturæ tuatur, qua vna est hominibus & feris ex æquo est sancita, vt parentes diligant, male vult is, scilicet Aristogiton, qui illos peremerunt. ¶ Perse f. negat vnamquam filium legitimum occidisse patrem, vt ait Herodotus in 1.

¶ Plato f. lib. 9. de legi. statuit, occidendum parricidiam iussu magistratum, ab eorum ministris ipsisque magistratibus, trahique debere nudum in statum trivium, vbi vniuersi magistratus in mortui caput lapidem mitterent, & ita ciuitatem omnem purificarent, dehinc vltra regionis fines exportatum corpus proici.

¶ Natura f. impunita quoque non relinquit parricidia in brutis, sed talione vindicat. Nam Phalangius Araneus vt emerfit, matrem consumit, saepe patrem: demum a suis ipse, Plin. lib. 11. ca. 24. Aristot. lib. 5. hist. animal. c. 27. Scorpiones foetum deuorant, vno demto subtilissimo, qui se matris clunibus imponendo, tutus & amotus, & a cauda loco fiat, hic demum genitores superne conficit, Plin. lib. 11. c. 25. Arist. d. lib. 5. c. 26. ¶ Apud f. Constantinum Harmen. li. 6. c. 6. lex. Qui ascendentem vel descendentem occiderit, igni traditur. ¶ Theoderici f. regis Gotthorū & fororis regis Galliarum Clodonei filia, Greg. lib. 3. histor. Franc. c. 39. quod matrem veneno sustulisset sacrum corpus dominicum lumentē, a Theodato rege Thufcia, qui in regnum initiatus ab Italis fuit, in censo balneo fortiter vaporibus suffocata est. ¶ Qua f. pœna Græcis parricida plecterentur, constare potest ex verbis Electæ, apud Euripidem in Oreste, in proœm. sic loquentis,

ἔδοξε δ' ἄρχαι τῶνδε, μήδ' ἠμῶς εἶρας, μή πνεῖ δέχεται, μήτε περσοφονεῖν πνῆ μαλ' ἐκτονόντας, κλέα δ' ἠδ' ἠμῆς, ἐν δ' ἰδοῖσιν ἄσπον ἀρρέτων πέλις, εἰ χθ' ἑανεῖν νό λευσιμὸς πέτραματι, ἢ φάσσανον εἰδέναι ἄτ' ἀχρὲν ὀ βδελύειν, Id est, Arginis autem edictum est, nec nos tecto recipi,

*Neg. ignis vsu iuuari neq. quinquam nos alloqui fas sit
Vt parricidas. Hoc autem praesentia dies est,
In qua sententiam feret ac decernet Augustorum vrbs,
Annos lapidibus obrutos perire
Oporteat. anve gladio iugulum ferre.*

- 19 **H**oi'rent t' homines, potissimum bene nati, tantum scelus: & tæpe ipsi qui crimen admiserint alquo iusto prætextu, conscientia propria excarnificantur. Exemplo sit Orestes, qui postquam Clytemnestram matrem cum Agistho, qui patrem Agamemnona iustulerat, necauit, etsi quandam necis causam habere videretur, tamen ita furis agitur, ut neque his ante purgari potuit, quam ad aram Dianæ Tauricæ, illuc a Pylade perductus, perpetrata scelera expiasset, ut late explicant Sophocles in *Electra*, & Euripides in *Oreste*, Ouidius 1. *Æt. 4. de Tristib.* Statius 1. *Thebaid.*
- 20 **R**efert Justinus lib. 26. *hystor.* diuinam parricidarum vltionem in Gallogræcis. Gallogræci, inquit, cum Antigonus in illos exercitum duceret, cumq. ipsi se prælo pararent, & in auspicia pugna hostias cæcidissent, quarum exitus interitus omnium prædicereur: non in timorem, sed in furorem versi, sperantes Deorum minas expiare, suos liberos & uxores trucidarunt, auspicia belli a parricidio incipientes: postea tamen pugnant prius parricidarum furia, quam hostes circumuenere, obuersantibusque ante oculos manibus interfectorum, omnes occisione cæsi. Sed t' dubitari potest merito, ut videretur, num pœna parricidii locum habeat, si quis filium, aut in sua potestate constitutum necauerit: nam Marcellus cum committitur parricidium, non meminit filiorum, filiarum, vel nepotum. Et diximus in capite de patria potestate in primo effectu, ius vitæ necque in liberos parentibus datum. Verum, ut me expediam, illud olim cum Constantino dicam fuisse permissum, *l. fin. de pat. pot. C. nunc, minime.* Sicut nec Adrianus impunitum eam reliquit, sed in insulam deportauit, qui necauit filium, qui cum nouerca adulterabat, *l. diuus Adrianus, §. ad leg. Pomp. de parricid.* Tradit & *Vlp. l. 2. ad l. Cor. de sicar. P. patrem inauditum filium, id est, impium, vel non iudicatum, occidere non posse: si qui casus autem sint, quibus iure Pandectarum occidere liceat, ut filiam deprehensam in adulterio, id lex permittit nominatim. Sunt ramque casus, in quibus regula generali prohibita, licita lege permittete fiunt. Et ne longius a proposito parricidii tractatione protraham sermonem, referam quædam exempla paulo post, quibus parricidia excusata, vel laudata fuerunt. Proinde dicemus ad liberos necatos pœnam parricidii pertinere. Quod & in rubrica Codicis Iustiniani, *lib. 9. C. tit. 17. de iis qui parentes vel liberos occiderunt: & in l. vni. lilius tit. nominatim dicitur, supponi illi pœnæ eos, qui parætes aut filios, aut filias, aut eius affectionis occiderint, id est, & nepotes.**
- 22 **E**t exiisse videntur naturam non dicam hominum, sed omnino ferarum, quæ pro suis maxime occumbunt catulis, qui in proprios liberos sæuunt morte. Delphini ita ferus diligunt, ut eos sequantur, & vna ideo cum his capiuntur, *Ælian. 1. de nat. anim. cap. 18.* Meminit Horus Apollo in *l. i. Hierogly. χλωδον περα*, seu Vulpanferem auem, si quando venator cum paruulis eam insequatur, patrem & pariter matrem se vitro venatoribus dare, ut feruentur paruuli. *Perpulcre & Lucretius lib. 2. de rer. natur. vacce de amisso vitulo lactum exprimit,*
- Nam saepe ante Deum vitulus delubra decora
Thuricremas propter mactatus concidit aras:
Sanguinis exspirans calidum de pectore flumen.
At mater virides saltus orbata peragrans,
Linguis humi pedibus vestigia pressa bisulcis,
Omnia consensens oculis loca: si queat, vsquam
Conspicere amissum fatum, completq. querelis,
Frondisferum nemus assistens, & crebra reuisit
Ad stabulum desiderio perfixa iuuenis, & c.*
- Referunt Diogenes Laert. *lib. 1. in Solon.* & Cicero pro *Rose. Amer.* Solonem nihil suis legibus de iis, qui parentes occidissent, statuisse: nam cum antea non esset factum, verebatur, ne id tam pœna prohiberet, quam admoneret lege. *Seneca lib. 1. de clemen. de pœna hac culei loquens, Summa prudentia, inquit, altissimi viri, & rerum natura peritissimi, maluerunt, incredibile scelus, & ultra audaciam positum præterire, quam vindicando ostendere posse fieri. Itaque parricida cum lege cooperunt, & illis facinus pœna monstrauit.*
- 23 **I**n foro pœnitentiam, matricida pœnitere debet per decem annos, secundum formam in iure præscriptam, *ca. latorem, 33. q. 2.* Si filios quis occiderit, in monasterium ad peragendam perpetuam pœnitentiam retruditur, *in ca. 1. de iis qui lib. occid. apud Greg. Mi.*

tius cum iudice ecclesiastico, quam cū seculari agitur: quia Deus non vult mortem peccatoris, sed magis ut pœnitent, *c. agnouimus, 26. q. 6. c. his a quibus, 23. q. vlt. & viuat.* Excusantur t' autem parricida interdum quoad pœnā, veluti si per furorem quis parentem occiderit, impunitus erit: nam sufficere furore ipsium puniri, & diligentius custodiendum rescripserunt Cætares, *Modest. l. pen. §. si. ad l. Pomp. de parricid. in P. aut vinculis coercendū. Quem admodum in aliis criminibus furiosorum receptum est, l. infans, ad leg. Corn. de sic. in P. l. diuus, de offic. presid.* Interdum per incuriam parentum, filii in eorum lectulis inueniuntur oppressi, & tunc pœnitentia imponitur, pœna parricidii remittitur, *c. qualis n. m. e. 7. de pen. & remiss.* cum pœnitentia trium annorum in pane & aqua, *c. si. d. tit. de iis qui lib. occid.* præsumitur namq; id magna potius negligentia vel fortuito, quam malicia parentum contigisse, ob præsumtionem aliam affectionis paternæ, quæ nec malum inferri filiis, vel videre sine commotione non patitur, *ca. adferre mihi gladium, de presum. l. isti quidem, quod me. cau. in P. l. si mater, (de inoff. testa.* Adulterantem t' eum nouerca filium occidens, *vt di. 15. ximus, etiam mitius, quam pœna parricidii ferat, ab Adriano deportatione in insulam punitus est, l. diuus, ad leg. Pom. de parricid. P. Et t' patres plures, filios suos, quod patriam suam competere iudicati sunt oppugnare, necari iusserunt: ut filios suos Lucium Brutum, *Lin. in 1. Halicar. in 5. Flor. lib. 1. c. 9. Et Val. Max. lib. 5. c. 8. Cassium, Lin. in 2. Halicar. in 8. Pl. lib. 34. c. 4. Manlium Torquatum, Cic. 3. de legib. Val. Max. lib. 5. c. 8. & alios occidisse legitime dictum est. Aliquando t' causa aliqua alia dans occasionem parricidii, nec pœnam sustulit, sed dissimulauit. Apud M. Popillum Lenatrem, *idem lib. 8. c. 1. prætozem, quædam, quod matrem fuisse percussam interemerat, causam dixit, de qua neutram in partem sententiæ latæ sunt: quia abunde constabat, eandem veneno necatorum liberorum dolore commotam, quos auia filia infensa iustulerat, parricidium vltam esse parricidio: quorum alterum vltione dignum, alterum absolute non dignum iudicatum est. Sic cum materfamilias, *idem eod. & Gellius lib. 12. c. 7. Smyrnæ virum & filium interfecisset, cum ille huius optimum iuuenem ex alio viro genitum occidisset, delata fuisset ad proconsulem Asiæ Dolabellam, hæstas Dolabella quid inter vltionem & scelus statui oporteret, rem delatam ad se reiecit Athenas ad Areopagi cognitionem: sed Areopagite quoque non minus sapienter, quam Dolabella mansuete inspecta causa, & accusatorem & reum in centum annos vetari fuit: differendo, damnamdi atq; absoluenti inexplicabilem cunctationem regentes. Forfan t' ideo iudicium dissimulatur Alcmenis, qui matrem Eriphyem interfecit, quod illa Amphiarau patrem Polynici prodidisset, *Diod. Sic. in 7. Nini qui Semiramidem matrem necauit, quod eius concubitum & congressum optasset, Justin. in 1. & Cyanes puella, quod per vim stuprata a Cyanippo patre, eum necauit, Plutarch. in Parallel. Quorum tamen facta delinquendi anam dare non debent, sed parentibus exemplo esse debet, ne ea turpia audere velint, ob quæ parricidium excusari aliquo modo potest. Deribicibus t' & Mallegis parentes, cognatos, propinquos, & quoscunque senio confectos enecare, ac trucidatos immaniter prodiglogue deuotate moris erat: rationem vel causam, ut illis videbatur, iustam, prætextentibus, rectius a se potius, quam a vermibus absuimit, *Strabo lib. 2. Geograph.* Sed error ille nimium alienus a naturali cognitione erat, & inexcusabilis, ut merito filii, qui in parentes hoc nefas ausi fuissent, id ipsum iusta ratione a suis patrentur. Sic in fetu tuo delinquentes, mutuo legitimis pœnis in seipos sæuiebant. Memoria t' mandatum est, *Plac. lib. 1. de lictis, c. 2. nu. 7. in fin. in 30. regis Hispaniæ dati parricidas canibus lacerandos, aut culeo infusi & proici in flumen. Iulius Clarus tamen Parritius Alexandrinus, refert se vidisse in Hispania quandoque istius criminis reos, prius strangulatos includi dolio, & in flumen proici, *Iul. Cl. lib. 5. Sententiarum iuris, §. parricidium, num. 5.* In ducatu porro Mediolanensi impostam ex constitutionibus eius pœnam. Occidentibus liberos, ut trahantur ad candam equi, & deinde rote lignee interaxantur. Quod tamen, inquit, nunquam vidi in practica obseruari, sed, ut dixi, decapitantur, vel furcis suspenduntur. Tholose quoque, & alibi in Gallia sæpe etiam vidi, liberos vel parentes necantes, pœna ademptionis capitis, vel suspensione expiari. Neque atbitror pœnam culei hodie esse alicubi in vsu, iuxta ea etiam, quæ tradunt Baldus & Salycetus ad l. vnic. de iis qui paren. aut fil. occider.******

De vtraque vi, publica, & priuata legis Iuliae. Cap. 25.

- 1 *Vis quid dicatur. Diuisio in humanam & diuinam: & diuina quid 2 & 3.*
- 4 *Vis humana, legitima, vel illegitima.*
- 5 *Vis improba qua, & eius diuisio in rem, & in personam.*
- 6 *Metus causa gestum cur raturum non habetur: & num sola dignitas alicuius metus impressionem faciat.*
- 7 *Metus requiritur in facto rescindendo, & quomodo restituatur factum. 5. 7. & 8.*
- 8 *Quadruplum poena continet rem petitam. Et poena actio in quantum heredes, & quando obliget.*
- 9 *Obligatio per vim facta rescinditur.*
- 10 *Rescinduntur in Gallia contractus dolo, metu, vi iniiti, impetratis coactibus regis.*
- 11 *Inquietatio vis qua, & eius remedia. & 13.*
- 12 *Expulsio vis qua, & eius remedium.*
- 13 *Statutum querela, & de nouis diffinis quid in praxi. eod.*
- 14 *Vis ablatina quid, & eius remedium.*
- 15 *Spoliatus ante omnia quando restituendus.*
- 16 *Restitutio spoliati non impeditur exceptione, quod spoliatus sit pado, non compensatione, prescriptione, auctoritate iudicis, rescripto principis, &c.*
- 17 *Restitutio spoliati non potest ab alio, quam ab spoliato, & sine eius mandato, contra spoliantem, & ab alio, qui iussit spoliari & deici. & 22.*
- 18 *Pado aduersus quos spoliatus est restituendus. Et 20.*
- 19 *Publiciana actio non competit contra verum dominum.*
- 20 *Rescu perande interdicitur cui competat. & 16.*
- 21 *Vis civiliter & criminaliter quomodo puniatur. 23. & 24.*
- 22 *Iuris legis de vi priuata natura, & poena. & 26.*
- 23 *Iuris legis de vi publica, & priuata, differentia.*
- 24 *Eximens vocatum in iudicio quomodo puniatur.*
- 25 *Carceribus eximens debitorem, ad quid teneatur creditori.*
- 26 *Hominem liberum concludere non licet per propria auctoritate.*
- 27 *Carceribus vel custodia reos eripiticos, qua poena puniendi. & 31.*
- 28 *Carceram custos qua poena puniatur, pro euasione carceratorum sibi commissorum.*
- 29 *Carcerati qui euadere vel effringere carceres nisi sunt, qua poena puniendi. & 37.*
- 30 *Carcerum violatio quare capitalis.*
- 31 *Latus dubius euentus.*
- 32 *Arma in foro iudiciali deferre capitale.*
- 33 *Condemnatum ultimo supplicio eripiens qua poena puniatur.*
- 34 *Sententias mandari executioni iudicum publice interest.*
- 35 **V**is, est potentia qua in alia dominatur, vt ea sit idem, quod Graeci *δύναμις*, dicitur, siue potentia, qua Graecis *βία*. Et vt paucis cum Paulo Iurif. *l. 2. de eo quod met. cau. lib. 4. P. tit. 2. de finiam*, vis, est maioris rei impetus, qui re pelli non potest, saltem commode. Nam vt ait Vlpianus, *in l. i. eod.* vis habet necessitatem impostam contrariae voluntati. Dixi commode saltem ei resisti non posse, vt doceam posse aliquando quidem vi facto resisti, sed si resistatur, metum adesse periculi: quod enim vi fit, id metu quoque fieri videtur, *d. l. i. §. fin.* & aduersum vim parum prodest custodia. *l. si reus, de acti. emp. in P.* Proinde quia haec late patent, variae sunt vis distinctioes, quia & variae sunt potentiae seu virtutes, quae ad aliqua etiam inuitos adigunt: alia itaque diuina vel eius permissioe, alia humana.
- 36 **V**is diuina vis, vis maior est, cui homines resistere nequeunt, quam Graeci *δύναμις* dicunt, teste Caio, *l. si merces, 23. §. vis maior, l. ca. P. vel vt Theophrast. *l. 5. de cau. planta. in d. 2. de quibus & vitis*, id est, causa diuinitus demissa. Vim tem pestatis calamitosam Vlpianus dixit, *in lex cond. l. 16. §. si vis tempestatis, loc. 1. in P.* cui resisti non potest, vt puta fluminum, graulorum, sturnorum, & si quid simile acciderit. Eadem fere, sed latus alicubi Plinius, *lib. 18. cap. 28.* qui tamen ad caelestem refert iniuriam, cuius in sterilitate duas facit species: vnam tempestatis, in quibus grandines, procellae, & similia, quae cum acciderint, vis maior appellatur: haec ab horridis sideribus, vt sepius diximus, veluti ab Arcturo, Orione, Haedis. Aliam autem ex silente caelo serenisque noctibus fieri tradit, nullo sentiente, nisi cum facta sunt: aliis rubiginem, aliis vredinem, aliis carbunculum appellantibus. Vocat maiorem quoque vim caeli, quae pensionem remittit colono, Columella, *l. de re rustica. c. 7.**

Vis humana, vel legitima, vel improba dicitur. Legitima illa erit, & quae legis est potestas. *l. si re leges, de legib. in P. l. 1. de iust. & iur. in P.* cuius virtus imperare, *l. legis virtus, de legib. in P.* & ea quae iuris habet executionem & auctoritatem, quae restitutionem in integrum, aduersus factum per eam, non admittit, *l. 3. §. 1. de eo quod met. cau. P.* Iuris quippe executio iniuriam non habet, *l. iniuriarum, §. 1. de iniur. in P. l. quemadmodum, §. magistratus, ad leg. Aquil. I* improba vis aduersaria iuri est, habetque semper dolum, *l. 2. §. doli mali, vi bonor. rapt. P.*

Hanc diuidit Plato, *l. 9. & 10. de legib. de his tractat. in eam*, quae in personam, & eam, quae in rem inferitur. Ad priorem, iniuriam, contumeliam, vulnera caedes pertinet: ad aliam, ingredi, vel sibi usurpare, vel auferre rem alienam, prohibere quae dominum vel possessorem, propria auctoritate rem possidere, habereve. Hanc iterum diuidunt in compulsiuam, inquietatiuam, expulsiuam, ablatiuam, & repulsiuam. *glo. in l. 1. C. de iis qua vi et met. cau. sunt. gloss. in cap. ad audiendam, in ver. causa, eo. apud Grego. adde c. feniuam. Compulsua, facta quodammodo necessitas imponitur, quae ideo turbatiua vel conturbans mentem dicitur: cui subuenitur per edictum, quod metus causa, *l. 1. §. 1. quod me. cau. P. l. metum, §. ex hoc edicto, eo. l. si mulier, 21. §. si dos, eo. ca. 1. eo. tit. in 6. cap. 1. 15. q. 6. ca. 4. eo. tit. apud Grego. Ratum nec est ita gestum, sed in pristinum statum factum restituuntur. Actus enim hominum liberi esse debent, quia homo arbitrii liberi est: & si quid vi extortum, & metu est maioris mali timore, libere factum non videtur, *l. metum accipiendum, eo.* Et proinde considerat malum & eius metum, non vani vel metucosi hominis, *l. metum autem, 6. eo. non leue, non modicum, l. nec timorem, 7. l. metum, 9. eo. l. accusationes, 10. eo. C. non leuiter minatum, d. l. metum, 9. P. ca. cum dilectus, c. 6. eo. tit. ap. Greg. sed constantis viri, atrox, vt mortis, vinculorum, stupri, *l. isti quidem, quod met. caus. P. carcerum, l. pen. eod.* nempe priuatorum, quos habere non licet, *l. vni, de prima. carcer. C. in iura capitalium, ab eo, qui exsequi facile solet minata, l. si donationis, 7. C. de iis qua vi me. cau. sunt.* & simillim, quae a sententia possunt inuitum mouere, constantem alioquin virum: vt si per potentiam extorqueatur res, vel factum, vel contractus, *l. fin. Cod. eo. vt per impressionem metu dignitatis, l. si per impressionem, 11. C. eod.* Sola tamen dignitas sine alia impressione nec facit impressionem, nec metum, nec vim per se infert cogentem, *l. ad inuidiam, 6. C. eod.****

Vim tamen se passum dicenti, dignitas facit contrariam praesumptionem, nisi luculenter vis probetur, *l. non est verisimile. P. eo.* Neque hic inspicimus vim, quam sibi quis intulerit, vel propria फैलरिस conscientia, vel alia persuasione, sed ab alio illegitimae illatum, *l. si mulier, eo. P.*

Itaque quod metus causa, vbi vis atrox cogens, gestum erit: restituitur suo principio libero, si perfectum sit: vt si venditum praedium vi sit, & pretium datum, reddendo pretium, venditor & eius heres a quocunque possessore, ante tamen perfectam praescriptionem, possint repetere, *l. si vi, 3. C. de iis qua vi me. cau. sunt.* daturque actio personalis, & in rem utilis. *gloss. in l. 1. §. 3. in verb. quoque, eod. C. l. metum, §. volenti, & §. fin. eo. tit. P.* Sic in reliquis, & renuntiatione beneficiorum, *ca. 2. & ca. 4. eod. tit. apud Grego. c. 1. eo. tit. in Sex.* dum modo spontaneus actus coactum non sequatur, per quem vis expiata sit, *c. 1. eo. apud Greg. l. 1. eo. C.* Quod si negotium vi factum, adhuc perfectum non sit, praetor dat quoque exceptionem metus: vt in perfectis, actionem ad rescindendum, *Vlpian. l. metum, §. sed quod praetor ait, eod. tit. P.* Nec inter est visne facta fuerit a singulari persona, ana populo, vel curia, vel corpore, *d. l. metum, §. anima auertendum.* Fit autem ex hoc edicto, quod metus causa restituitur, iudicis officio hoc modo, *d. l. metum, §. ex hoc edicto, & §. item Iulianus.* vt si per vim res tradita est, retradatur, & de dolo re promittatur, ne forte deterior res sit facta: si pecunia debita erit, quae accepta per vim facta est, restituatur acceptatio prioris obligationis: si per vim promissum, stipulatio accepto ferenda est. Quod si contrumax quis fuerit in rei restitutione metu vel vi extortae, vel si non obediit sententiae iudicis, intra annum, actione poenali in quadruplum teatur: post annum, in simplum, *§. quadrupli autem, & §. item actio, de act. Vlpian. l. si cum exceptione, 14. §. si quis non restituat, & §. post annum, & §. hac autem actio, de eo quod met. cau. in P.* In quadruplo simplum inest, id est, res, & triplum pro poena, *d. l. cum exceptione, §. sed & si quis, & §. quatenus.* Actio tamen rei persecutoria per poenalem tollitur: & contra poenalis per rei persecutoriam, *d. l. metum, §. licet tamen.* At contra heredes & heredum heredes metum vel vim

